

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
(повне найменування вищого навчального закладу)

Історичний факультет
(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра історії України
(повна назва кафедри)

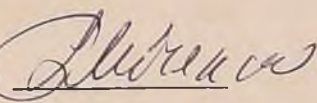
Дипломна робота

магістра
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: «Зародження та діяльність українського скаутського
руху на західноукраїнських землях:
товариство «Пласт» (1911-1939 рр.)»

«The origin and activity of the Ukrainian scout's movement in the west Ukrainian lands: the society
of Plast (1911-1939)»

Виконав: студент денної форми навчання
спеціальності 8.02030201 Історія
Ісак Василь Михайлович

Керівник ст. викл. Левченко Г. С.

Рецензент д.і.н., проф. Дзиговський О. М.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

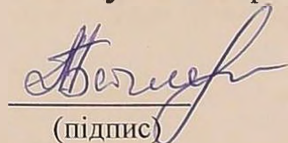
№ 10 від 17.05 2017 р.

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № 25 від 12.06 2017 р.

Оцінка відмінно 1 А 1.98
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

(підпис)

Бачинська О. А.
(прізвище, ініціали)

Голова ЕК

(підпис)

Сминтина О. В.
(прізвище, ініціали)

Одеса – 2017.

ш/к 427 992

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. Історіографічна та джерельна бази дослідження.....	11
1.1. Огляд джерельної бази.....	11
1.2. Огляд історіографії.....	14
РОЗДІЛ 2. Розвиток української скаутської організації «Пласт» в Галичині та Буковині в першій третині ХХ ст.....	20
2.1. Зародження скаутського руху та його поширення на українських землях.....	20
2.2. Поява пластових гуртків та їх діяльність у Галичині напередодні І світової війни.....	21
2.3. Галицький Пласт – діяльність в боротьбі із шовінізмом зі сторони польської влади.....	30
2.3.1. Відновлення діяльності «Пласту» та його реорганізація в міжвоєнний період.....	30
2.3.2. Основні напрями роботи пластових осередків міжвоєнного періоду.....	36
2.4. Буковинський Пласт: особливості існування та діяльності.....	42
РОЗДІЛ 3. «Пласт» на Волині – боротьба за українську ідею в колишній провінції Російської імперії.....	48
3.1. Поширення пластової ідеї на Волині.....	48
3.2. Основні напрями діяльності волинських осередків.....	54
РОЗДІЛ 4. Закарпатські пластуни в русі на шляху від «русинів» до «українців».....	63
4.1. Зародження та поширення пластових осередків у Карпатській Україні.....	63
4.2. Діяльність товариства «Пласт» в краєві.....	69
4.3. Перший екзамен карпатських пластунів – війна за незалежність	

Карпатської України.....	77
РОЗДІЛ 5. Висвітлення діяльності української скаутської організації «Пласт» у міжвоєнний період на сторінках газети «Діло».....	83
5.1. Газета «Діло»: особливості видання.....	83
5.2. Пластова тематики на сторінках щоденної газети «Діло» міжвоєнного періоду.....	85
ВИСНОВКИ.....	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	102
ДОДАТКИ.....	124
Додаток А. Посади Краєвої Пластової Старшини за 1929 р.....	124
Додаток Б. Посади Краєвої Пластової Старшини за 1930 р.	125
Додаток В. Посади Краєвої Пластової Старшини за 1937 р.	126
Додаток Г. Посада Окружного Звітодавця по округам за 1934 р.	127
Додаток Ґ. Краєві Звітодавці (1921-1939 рр.)	128
Додаток Д. Кількісні показники пластової тематики на сторінках газети «Діло» (1922-1939 рр.)	129
Додаток Е. Графік кількісних показників пластової тематики на сторінках газети «Діло» (1922-1939 рр.)	130

БПУП	Буковинський Полк Українських Пластунів ім. І. Богуна
ВВ	Виконавчий відділ
ВПЗ	Верховний пластовий з'їзд
ВПК	Верховний Пластовий Комітет
ВПр	Верховна Пластова Рада
ГЖУС	Головна Жупна Управа Скаутів
ГПК	Головна Пластова Команда
ГУС	Головна Управа Скаутів Чехословаччини
Чехословаччини	
ДРОТ	доктор Олександр Тисовський
ЖЗ	Жупний Звітодавець
ЗУНР	Західноукраїнська Народна Республіка
ІПК	Інформаційний Пластовий Комітет
КЗ	Краєвий Звітодавець
КПЗУ	Комуністична партія Західної України
КПС	Краєва Пластова Старшина
Легіон УСС	Легіон Українських Січових Стрільців
ЛК	Ліквідаційна Комісія
ОЗ	Окружний Звітодавець
ОНОКС	Організація Народної Оборони «Карпатська Січ»
ОПК	Окружна Пластова Команда
ОПр	Окружна Пластова Рада
ОПС	Окружна Пластова Старшина
ОПУ (ОПК)	Осередню Пластову Управу (Комітет)
ОУН	Організація Українських Націоналістів
ПСК	Повітовий Союз Кооперативів
ПЦ	Пластовий Центр
СС Чехословаччини	Союзу Скаутів Чехословаччини

СУПЕ	Союз Українських Пластунів Емігрантів
УВО	Українська Військова Організація
УГА	Українська Галицька Армія
УГТ	Українське Гігієнічне Товариство
УКТОДОМ	Українське Крайове товариство охорони дітей і опіки молоддю
УНДО	Українське національно-демократичне об'єднання
УНО	Української Національної Оборони
УПТ	Українське Педагогічне Товариство
УПУ	Український Пластовий Улад
УПУКУ	Український Пластовий Улад Карпатської України
УСС (І-ІІ)	Товариство Українських Січових Стрільців (І-ІІ)
УУПН	Український Улад Пластових Новаків
УУПС	Український Улад Пластових Сеньйорів
УУПЮ	Український Улад Пластунів Юнаків
УУСП	Український улад Старших пластунів

Вступ

Актуальність теми полягає в тому, що вивченню даної проблеми не приділено належної уваги. Дослідники розглядають зазвичай однобічно діяльність даної організації, що не дає правдивої картини даного періоду часу. Саме це й стало однією із причин написання даної роботи.

На сучасному етапі вивчення даної проблематики є дуже важливим. Складна ситуація в країні потребує фізичного, культурно-просвітнього виховання молоді, які стануть представниками української нації, зможуть її захистити. Саме тому виховання молодого покоління на основі тих засад, які використовувались для виховання молодого покоління в даних товариствах, є важливим.

Метою роботи є на основі доступних джерел та літератури, провести аналіз діяльності української скаутської організації «Пласт» з 1911 р. – 1939 р.

Завдання:

- з'ясувати ступінь дослідження даної проблематики в історіографії;
- проаналізувати інформаційний потенціал джерельного забезпечення;
- дослідити діяльність товариства «Пласт» у Галичині та Буковині;
- показати роль членів товариства у формуванні українських військових формацій під час I світової війни;
- показати процес поширення та розвитку пластової ідеї у Закарпатті та Волині;
- розглянути роль пластунів Західної України у формуванні Організації Народної Оборони «Карпатська Січ» та боротьбі за незалежність Карпатської України;
- визначити взаємодію «Пласту» з іншими організаціями та владою в зазначений період часу;
- виокремити матеріали щодо діяльності українського «Пласту» в інтерпретації публікацій газети «Діло» у міжвоєнний період.

Об'єктом дослідження виступає українська скаутська організація «Пласт», Організація Народної Оборони «Карпатська Січ», газета «Діло».

Предметом дослідження є діяльність товариства «Пласт» на західноукраїнських землях.

Хронологічні межі дослідження охоплюють 1911-1939 рр. Нижньою датою є 1911 р. – рік заснування першого осередку організації «Пласт» у Львові. Верхньою межею виступає вересень 1939 р. – завоювання Радянським Союзом Галичини та Волині.

Територіальні межі дослідження охоплюють територію сучасної Західної України, яка з початку ХХ ст. перебувала під владою Австро-Угорської імперії, в подальшому ці землі перейшли під владу Польщі, Чехословаччини, Румунії, Угорщини та Радянського Союзу.

Методи дослідження зумовлені специфікою об'єкта та предмета, мети і завдань дослідження й включають принципи: історизму, об'єктивності, багатовимірності, системності, які передбачають комплексне вивчення джерельного масиву з урахуванням історичного контексту його формування.

У роботі використано як описові, так і кількісні методи дослідження. До перших відносять загальнонаукові методи – статичний, динамічний, методи описування, класифікації, типологізації та спеціально-наукові (історичні) – історико-генетичний, проблемно-хронологічний, історико-порівняльний, історико-типологічний, біографічний та просопографічний.

Для виявлення окремих особливостей у магістерській роботі було використано структурно-системний підхід, згідно з яким розглянуто місце діяльності товариства «Пласт» в контексті його діяльності в складі яких держав воно перебувало у досліджуваній період.

За допомогою проблемно-хронологічного методу були досліджені найважливіші питання політики держав стосовно діяльності пластунів напередодні I світової війни та в міжвоєнний період. Історико-генетичний метод дав можливість показати процес поширення скаутського руху світом і хід його розвитку на західноукраїнських землях.

Методи класифікації й типологізації були використані для класифікації джерел та історіографії й показали основні напрями публікацій в газеті «Діло» міжвоєнного періоду.

При опрацюванні газетних матеріалів із допомогою квантативного методу стало можливим проаналізувати динаміку змін зацікавленості редакційної колегії та журналістів газети «Діло» пластовою тематикою. Біографічний метод допоміг з'ясувати взаємозв'язок історичних постатей із суспільними процесами, щоб визначити їх місце в історії скаутського руху, а також простежити роль у встановленні та розвитку молодіжного руху на західноукраїнських землях.

Для вивчення політики місцевих адміністрацій у сфері молодіжного руху були використані загальнонаукові методи системного підходу і системного аналізу. Крім цього, для аналізу фактів та понять у роботі застосовувалися принципи індукції і дедукції.

Структура роботи. Дана робота складається з вступу, п'ятих розділів, висновків, списку вивчених джерел та літератури і додатків. У першому розділі проведено джерелознавчий та історіографічний аналіз. Другий розділ присвячений діяльності товариства «Пласт» у Галичині та Буковині. У третьому розділі простежено процес поширення пластової ідеї на Волині в міжвоєнний період. Четвертий розділ присвячений діяльності української скаутської організації «Пласт» у Закарпатті. Висвітлення діяльності українського «Пласту» на сторінках газети «Діло» розглядається у п'ятому розділі.

Для дослідження даної проблеми в роботі було використано 309 одиниць джерел та 74 одиниці літератури, в тому числі 9 публікацій за допомогою яких було здійснено апробацію даної теми:

1. Ісак В. Формування української скаутської організації «Пласт» напередодні війни / Василь Ісак // «Первая мировая: неизвесные факты и анализ исторических событий 1914-1918 годов». К столетию Первой

мирової війни: матеріали круглого стола 11 листопада 2014 г. – Одеса, 2014. – С. 21-23.

2. Ісак В. М. Діяльність Галицького Пласту між двома світовими війнами / В. М. Ісак // Полілог: збірник статей молодих науковців з історії, філософії, культурології. – Вип. 2. – Одеса, 2015. – С. 81-87.
3. Ісак В. М. Формування та діяльність скаутської організації «Пласт» на Закарпатті між двома світовими війнами / В. М. Ісак // Українське порто-франко: наукові студентські праці з вітчизняної історії. – Вип. 1. – 2015 – С. 46-51.
4. Ісак В. М. Діяльність української скаутської організації «Пласт» у міжвоєнний період / В. М. Ісак // Матеріали 71-ї звітної студентської наукової конференції ОНУ ім. Мечникова. Секція: Історичні науки. 23-24 квітня 2015 р., Одеса. – Одеса, 2015. – С. 51-55.
5. Ісак В. М. Висвітлення діяльності товариств «Сокіл», «Січ», «Пласт» та «Луг» наприкінці ХІХ – першій третині ХХ ст. (за матеріалами «Вісника національного університету «Львівська Політехніка») / В. М. Ісак // Українське порто-франко: наукові студентські праці з вітчизняної історії. – Вип. 2. – 2015. – С. 42-51.
6. Ісак В. М. Роль часопису «Вісти Союзу Українських Пластунів Емігрантів» у вивченні українського пластового руху в 1930-ті роки / В. М. Ісак // Хаджибеївські читання: матеріали Всеукраїнській наукової конференції з історії України для студентів та аспірантів. – Одеса, 2016. – С. 20-30.
7. Ісак В. М. Молодіжний рух на західноукраїнських землях наприкінці ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.: сучасні українські історико-публіцистичні дослідження / В. М. Ісак // Українське порто-франко: наукові студентські праці з вітчизняної історії. – Вип. 3. – 2016. – С. 91-101.
8. Ісак В. М. «Пластова» тематика на сторінках Наукових записок Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

(1999-2015 рр.) / В. М. Ісак // Українське порто-франко: наукові студентські праці з вітчизняної історії. – Вип. 4. – 2017. – С. 72-82.

9. Ісак В. М. Зародження та діяльність ужгородських осередків «пласту» в період скаутського інтернаціоналізму (за матеріалами журналу «Пластун-Юнак-Черкейс») / В. М. Ісак // Матеріали 73-ї звітної студентської наукової конференції ОНУ ім. Мечникова. Секція: Історичні науки. 25 квітня 2017 р., Одеса. – Одеса, 2017.

Висновки

Таким чином, у результаті опрацювання доступних джерел і літератури, можемо зробити висновки. Вивченню даної теми дослідники почали приділяти багато уваги після проголошення незалежності України. Це дало значний комплекс робіт, де розкривається діяльність товариства «Пласт». Більша частина із праць в загальному розкривають роботу пластунів, значна частина із них має чимало недоліків.

Аналізуючи джерельне забезпечення по тут варто сказати, що джерел по даній темі чимала кількість. На жаль в цьому дослідженні не було залучено архівних матеріалів. В роботі були використані різноманітні джерела – документи, деякі із них вперше були використані в наукових працях, спогади, які стали основою для написання роботи та преса, яка представлена як загальною так і пластовою.

В даній праці ми постарились на основі доступних джерел та літератури висвітлити дану проблематику. У роботі показано процес встановлення пластової ідеї в Галичині на початку ХХ ст. та її поширення на Буковині. У подальшому Львів стане головним центром всіх пластунів міжвоєнного періоду.

Зародившись напередодні І світової війни пластуни відразу ж починають займатись військовою підготовкою молоді, яку готували для боротьби за створення Української держави. Саме тому, коли почалась світова війна, українська молодь із різних організацій, в тому числі й «Пласту», стала до лав добровольчого українського підрозділу Легіону УСС. Значну частину із вищих посад та рядового складу військового підрозділу складали пластуни.

У боях І світової війни січовики дотримуючись наказів, виконуючи поставлені на них завдання, бажали якомога швидшого втілення їхніх ідей – створення Української держави та надання їм більше прав на своїй землі. Невиконання австрійською стороною своїх зобов'язань перед українцями не

надає їм прав і свобод. Це свою чергу спонукає українське населення Австро-Угорської імперії до продовження своєї боротьби. Так, у ніч на 1 листопада 1918 р. проти вже капітулюючої Австро-Угорської імперії та поляків один із підрозділів січових стрільців, під командуванням Д. Вітовського робить повстання. Цим самим даючи можливість для створення на території краю ще однієї Української держави і розпочинають війну із старим ворогом – поляками.

Саме україно-польська війна 1918-1919 рр. трансформує січовиків колишнього Легіону УСС в один із підрозділів УГА. Під час цієї війни українці черговий раз проявили себе як великі воїни, але через нестачу бойового забезпечення та помилки із сторони командування, а в першу чергу через керівництво новоствореної ЗУНР, вони програють цю війну. І цим самим втрачаючи власну державу переходять під владу поляків.

У міжвоєнний період часу західноукраїнські землі розділяються між декількома центральноєвропейським країнами – Польщею, Чехословаччиною та Румунією. На цих землях починає відновлюватись і діяльність пластунів. Якщо говорити про румунську частину, то тут пластова ідея не знайшла широкого поширення і як тільки з'являлись осередки через певний період часу вони занепадали.

У Галичині пластуни починають жваво відновлювати свої осередки та створювати нові. Але на жаль військова підготовка, яка була в пластунів напередодні I світової війни була зменшена, або ж взагалі не проводилась. В основному члени товариства займались фізичною та культурно-просвітницькою діяльністю. Наступним етапом у розвитку пластунів ставало залучення до лав УВО або ОУН. Саме участь в роботі цих організацій і привела до того, що товариство припинило свою легальну діяльність і перейшло на нелегальну, але не було закритим.

У міжвоєнний період часу пластова ідея поширюється на Волинь та Закарпаття. Якщо говорити за Волинь то тут пластуни могли діяти протягом декількох років, після чого їх діяльність стала нелегальною. Як і їхні

товариші із Галичини вони здебільшого приділяли увагу культурно-просвітницькій діяльності, так як за роки панування Російської імперії населення краю взагалі не розвивалось у цьому напрямі. Хоч фізична підготовка також була поширена.

Закарпаття стало одним із останніх регіонів, де пластова ідея була принесена й де пластуни мали можливість постійно працювати. Весь міжвоєнний період часу закарпатські пластуни працювали здебільшого в декількох напрямках культурно-просвітньому та фізичному. Крім того, важливим завданням для них стало поширення української ідеї, так як тут панував ще старий дух – русинства.

Хоч із деякими перешкодами, але пластова ідея розповсюдилась по всіх частинах краю, а коли в кінці 1938 р. приходить кінець існуванню Чехословаччини і українці отримують більше прав. У листопаді 1938 р. проголошується автономія, а вже 15 березня 1939 р. й незалежність Карпатської України. Пластуни долучаються до розвитку держави, стають на її захист. Одними із перших хто став до числа Збройних Сил Карпатської України були пластуни. У подальшому вони разом із своїми колегами із інших західноукраїнських земель боронять Карпатську Україну навесні 1939 р.

У праці також була проведена плідна робота по виявленню зв'язків товариства з іншими організаціями на території Західної України в період свого встановлення. До I світової війни коло зв'язків «Пласту» було досить вузьким і включало в себе «Сокіл», «Січ», «Січові Стрільці» I та II. У міжвоєнний період це коло розширюється і до вже згадуваних товариств додається «Просвіта», «Луг», Українське Педагогічне Товариства, УКТОДОМ, «Рідна хата» та ін. Взаємодія з ними була направлена в різних напрямках, здебільшого це протистояння із владою та допомога в розвитку. Саме фактор впливу держави на товариства і був тим об'єднуючим для них, не враховуючи того, що в них здебільшого була спільна мета. На жаль відносини із владою у товариства «Пласт» не склались із самого початку

існування. Ще на початковому етапі вони існували як нелегальне об'єднання, але подальші події в Австро-Угорщині призвели до того, що на них не звертали уваги так, як вони займались військовою підготовкою молоді, що знімало тягар із самої держави. Після закінчення військових дій на теренах західноукраїнських земель, польська адміністрація починає також негативно ставитись до пластового руху. Від самого початку поляки роблять різноманітні напади на пластунів, що в подальшому призводить до заборони «Пласту» на Волині в 1929 р., а в Галичині в 1930 р.

Щодо відносин із владою на території Буковини досить важко говорити, так як дослідити їх діяльність в даному краєві на даний час детально не вдалось. На Закарпатті влада заохочувала формування пластових осередків, але в подальшому пластунів починають звинувачувати в сепаратизмі за пропагування української ідеї в краєві.

Важливим питанням діяльності української скаутської організації «Пласт» є висвітлення їхньої роботи в різноманітній пресі. У даній роботі було проведено дослідження газети «Діло» міжвоєнного періоду. Журналісти даної газети піднімали різні питання із діяльності пластунів. Одними із найбільш широко висвітлених була видавнича діяльність та взаємовідносини із владою. Окремо потрібно сказати, що на сторінках газети розкривалась діяльність пластунів в еміграції, де важливе місце посідала Чехословаччина.

Як бачимо дослідження даної проблематики на даний час є досить важливим питанням і буде продовжено в наступних роботах.

СПИСОК ВИВЧЕНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА

Опубліковані джерела

Документи

1. Альбом 50-ліття Пласту. 1911–1961: [36. фотографій]. – Нью-Йорк, 1964. – 271 с.
2. Бачинський Л. Пластові бібліографія. Пластові видання в Карпатській Україні та Чехії 1923–1938 рр. / Леонід Бачинський. – Клівленд : Український музей у Клівленді, 1959. – 49 с.
3. Вахнянин О. Пластовим шляхом за красою життям / Остап Вахнянин. – Прага, 1924. – 125 с.
4. Гладкий Я. Пластовий індивідуалізм в аспектах – суспільно-політичному українського народу, пластового устрою та пластової виховної методи / Яро Гладкий // Записки українського пластуна. – Мюнхен : Молоде Життя, 1948. – Ч. 18. – 20 с.
5. Інші скаутські організації на Закарпатті 1930-их роках. Постійна електронна адреса: [http://100kroktiv.info/2012/11/inshi-skautski-orhanizatsiji-na-zakarpatti-1930-yh-rokah/\(1.02.2017\)](http://100kroktiv.info/2012/11/inshi-skautski-orhanizatsiji-na-zakarpatti-1930-yh-rokah/(1.02.2017))
6. Тисовський О. Життя в Пласті. Посібник для українського пластового юнацтва / Олександр Тисовський. – Торонто, 1997. – 551 с.
7. Яремченко О. Основи пластунства / Олексій Яремченко. – Берлін, 1923. – 53 с.

Преса

8. 15-ліття Українського Пласту на Підкарпатській Русі // Діло. – 1937. – 27 лютого.
9. 25 літ Українського Пласту // Діло. – 1936. – 24 листопада.
10. 25-ліття Українського Пласту // Діло. – 1936. – 3 грудня.
11. IV Верховний Пластовий З'їзд // Діло. – 1930. – 2 січня.
12. Jambore – світовий з'їзд пластунів // Діло. – 1929. – 13 серпня.
13. V Запорозькі ігрища // Діло. – 1924. – 20 вересня.

14. Арештування п'ятьох українських адвокатів у Тернополі // Діло. – 1930. – 26 листопада.
15. Безглузда злоба чи нікчемність? // Діло. – 1930. – 23 вересня.
16. Безушко В. Вражіння у Англії / Володимир Бузушко // Діло. – 1929. – 9-10 жовтня.
17. Берегівська гімназія // Діло. – 1926. – 12 серпня.
18. Бережани // Діло. – 1930. – 23 травня.
19. Бернард Шов і пластуни // Діло. – 1932. – 24 липня.
20. Бібрка // Діло. – 1926. – 20 липня.
21. Братній Пласт на Закарпатті // Вісті Союзу Українських Пластунів Емігрантів. – 1932. – Лютий. – С. 4.
22. Будзинський В. Пластун: історичне оповідання // Діло. – 1927. – 9 лютого.
23. В 20-ліття Українського Пласту // Діло. – 1932. – 25 березня.
24. В безконечній черзі ... // Діло. – 1930. – 4 червня.
25. В справі пластових таборів // Діло. – 1929. – 17 травня.
26. Вага пластових таборів // Діло. – 1927. – 21, 24 травня.
27. Велике національне свято // Діло. – 1928. – 14 жовтня.
28. Велике свято Гуцульщини // Діло. – 1928. – 18 серпня.
29. Великий гість між пластунами // Діло. – 1930. – 7 вересня.
30. Взаємини в еміграції // Діло. – 1932. – 24 серпня.
31. Видавництва українського Пласту // Діло. – 1937. – 31 березня.
32. Виставка українських пластових видань // Діло. – 1935. – 6 березня.
33. Відділ товариства «Українська студентська громада у Кракові» // Діло. – 1928. – 30 червня.
34. Відкриття пам'ятника Тараса Шевченка // Діло. – 1928. – 27 липня.
35. Вітайте дорогі Гості зпоза Карпат! // Діло. – 1930. – 25 червня.
36. «Вогні». Рік. VII. Ч. I-III. // Діло. – 1938. – 7 травня.
37. «Вогні». Рік. I. // Діло. – 1931. – 18 червня.
38. «Вогні». Ч. II. Діло. – 1931. – 15 травня.

39. Газета “Діло” про початки Пласту у 1913 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/history/beginningofplast/dilo1913/> (14.04.2015)
40. Даймо відповідь! // Діло. – 1930. – 21 березня.
41. Дві розправи за приналежність до Пласту в // Діло. – 1931. – 12 березня.
42. День українського спорту // Діло. – 1926. – 1 червня.
43. Директор Ужгородської гімназії // Діло. – 1938. – 27 травня.
44. Дівчата перед львівським судом присяжних // Діло. – 1935. – 18 січня.
45. До 15-ліття Українського Пластового Уладу як секції УКТОДОМ // Діло. – 1925. – 17 грудня.
46. До пластунів і прихильників Пласту // Діло. – 1938. – 20 травня.
47. Домівка Пласту // Діло. – 1924. – 18 травня.
48. Доріш Ю. Один день у пластовому таборі // Діло. – 1927. – 20 вересня.
49. Дрогобич // Діло. – 1930. – 23 липня.
50. Дубрак П. Табор новаків у Підлютім / Павло Дубрак // Діло. – 1928. – 17-18 серпня.
51. Дівочий табор // Пластун. – 1923. – Р. I. – Ч. 3. – С. 3.
52. З діяльності Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молодю у Львові // Діло. – 1930. – 13 вересня.
53. З діяльності кооперативи «Пласт» // Діло. – 1932. – 12 квітня.
54. З діяльності товариства «Український Пласт» // Діло. – 1936. – 11 березня.
55. З життя американських українців // Діло. – 1929. – 12 травня.
56. З життя наших пластунів // Діло. – 1931. – 12 липня.
57. З життя пластових частин // Вісті Союзу Українських Пластунів Емігрантів. – Прага, 1932. – Березень. – С. 2–3.
58. З життя українського Пласту // Діло. – 1934. – 19 квітня.
59. З життя Українського Пласту за кордоном // Діло. – 1934. – 26 січня.
60. З життя українського пласту на еміграції // Діло. – 1931. – 12 червня.
61. З життя українського Пласту на еміграції // Діло. – 1931. – 5-7 серпня.
62. З кампанії проти Високопреосвященного Митрополита А. Шептицького // Діло. – 1930. – 2 листопада.

- 63.3 нагінка на Пласт в польській пресі // Діло. – 1930. – 23 вересня.
- 64.3 нагоди створення першої української спортивно-руханкової крамниці // Діло. – 1932. – 15 вересня.
- 65.3 Пластового життя // Діло. – 1929. – 3 липня.
- 66.3 Пластового побуту на Закарпатті // Діло. – 1934. – 27 серпня.
- 67.3 Пластового руху // Діло. – 1938. – 2 серпня.
- 68.3 пластової хроніки // Пластун. – 1923. – Р. I. – Ч. 1. – С. 6–7.
- 69.3 побуту німецьких скаутів // Діло. – 1928. – 9 вересня.
- 70.3 польської преси // Діло. – 1934. – 25 жовтня.
- 71.3 товариства «Український Пласт» у Празі // Діло. – 1936. – 1 травня.
- 72.3 українського життя у Братиславі // Діло. – 1933. – 31 серпня.
- 73.3 українського ситківського спорту // Діло. – 1926. – 24 липня.
- 74.3 їзд делегатів філій товариства охорони воєнних могил // Діло. – 1927. – 21, 24 грудня.
- 75.3 їзд делегатів філій товариства охорони воєнних могил у Львові // Діло. – 1928. – 6 січня.
- 76.3 їзд представників «Просвіти» у Рівному // Діло. – 1926. – 30 вересня-1 жовтня.
- 77.3 їзд старших пластунів // Діло. – 1929. – 26 грудня.
- 78.3а взірцеві табори // Діло. – 1929. – 19 квітня.
- 79.3а долю наших найменших // Діло. – 1927. – 5 березня.
- 80.3а пів століття // Діло. – 1926. – 30 червня.
- 81.3а пластове виховання ремісничої і міщанської молоді // Діло. – 1929. – 1 лютого.
- 82.3а приналежність до Пласту на Волині // Діло. – 1932. – 12 травня.
- 83.3а українських характер наших міст // Діло. – 1927. – 8 червня.
- 84.3а що зліквідовано гімназії в Рогатині й Тернополі // Діло. – 1931. – 22 січня.
- 85.3а що розв'язано гімназію?! // Діло. – 1930. – 18 листопада.
- 86.3а що розв'язано Дрогобицьку гімназію // Діло. – 1931. – 21 січня.
- 87.3агальні збори Пласт-прияту // Діло. – 1935. – 13 червня.

88. Закарпатська Україна // Діло. – 1924. – 10 лютого.
89. Закінчення масового процесу проти 96 пластуни́в у Стрию // Діло. – 1931. – 20 лютого.
90. Зелені свята у Львові // Діло. – 1928. – 7 червня.
91. Зустріч пластуни́в // Діло. – 1933. – 13 серпня.
92. Імпозатний похід і свято на могилах полеглих у Львові // Діло. – 1926. – 23 червня.
93. Калуський пласт перед судом // Діло. – 1931. – 7 жовтня.
94. Кархут В. Перша спроба пласту́нства / Василь Кархут // Діло. – 1929. – 26 березня.
95. Колись і тепер. Думки про наш пластовий рух // Діло. – 1930. – 6 червня.
96. Комітет посвячення пластового прапора // Діло. – 1928. – 30 вересня.
97. Кому́нікат команди СУПЕ // Діло. – 1932. – 12 лютого.
98. Кому́нікат обласного пластового табору на Сокалі // Діло. – 1927. – 19 червня.
99. Кому́нікат табору новаків у Ясені // Діло. – 1927. – 30 червня.
100. Конференція для закорд. кореспондентів у начальника нац. відділу // Діло. – 1930. – 12 жовтня.
101. Кооперативне свято в Стрию // Діло. – 1928. – 22 липня.
102. Корець Д. У дівочім пластовім таборі // Діло. – 1928. – 4 вересня.
103. Коривка Н. Українська пласту́нка в чеському пластовому таборі / Наталія Коривка // Діло. – 1934. – 30 серпня.
104. Краєве пластове свято // Пластун. – 1935. – Р. 13. – Ч. 2. – С. 6–7.
105. Лист до Редакції // Діло. – 1924. – 9 травня.
106. Ліквідація трьох гімназій // Діло. – 1931. – 18 січня. –
107. Льорд Байден-Повел занедужав // Діло. – 1936. – 1 січня.
108. Малицька К. Українське товариства охорони дітей та опіки над молоддю / К. Малицька // Діло. – 1927. – 5, 7 червня.
109. Милошовичі біля Щирця // Діло. – 1923. – 19 червня.
110. «Молоде життя» // Діло. – 1927. – 2 березня.

111. «Молоде життя». 1924. Ч. I-II. // Діло. – 1924. – 11 червня.
112. «Молоде життя». Вересень. // Діло. – 1928. – 5 жовтня.
113. «Молоде життя». Рік X. Ч. V-VI // Діло. – 1930. – 2 липня.
114. «Молоде життя». Рік. VII. Ч. I. // Діло. – 1927. – 15 лютого.
115. «Молоде життя». Рік. VIII. Ч. IX. // Діло. – 1928. – 30 жовтня.
116. «Молоде життя». Рік. IV. Ч. V. // Діло. – 1926. – 25 травня.
117. «Молоде життя». Рік. IV. Ч. IV. // Діло. – 1926. – 27 квітня.
118. «Молоде життя». Рік. IX. Ч. VII. // Діло. – 1929. – 18 жовтня.
119. «Молоде життя». Рік. IX. Ч. III. // Діло. – 1929. – 26 березня.
120. «Молоде життя». Рік. IX. Ч. IX. // Діло. – 1929. – 19 листопада.
121. «Молоде життя». Рік. IX. Ч. X. // Діло. – 1929. – 10 грудня.
122. «Молоде життя». Рік. X. Ч. IV. // Діло. – 1930. – 13 травня.
123. «Молоде життя». Рік. X. Ч. II. // Діло. – 1930. – 25 лютого.
124. «Молоде життя». Рік. X. Ч. III. // Діло. – 1930. – 26 березня.
125. «Молоде життя». Ч. V. // Діло. – 1929. – 6 червня.
126. «Молоде життя». Ч. VII. // Діло. – 1927. – 30 жовтня.
127. «Молоде життя». Ч. VIII (37). // Діло. – 1926. – 28 жовтня.
128. «Молоде життя». Ч. VIII. // Діло. – 1927. – 1 грудня.
129. «Молоде життя». Ч. III // Діло. – 1928. – 4 квітня.
130. «Молоде життя». Ч. IX. // Діло. – 1925. – 14 листопада.
131. «Молоде життя». Ч. X (58). // Діло. – 1928. – 18 грудня.
132. На магінесі замітки «Вітайте нам, Дорогі Гості» // Діло. – 1930. – 27 червня.
133. На магінесі процесу УВО // Діло. – 1930. – 27 червня.
134. На маргінесі пластової демонстрації // Діло. – 1930. – 23 березня.
135. На могилах героїв // Діло. – 1929. – 26 червня.
136. На могилах стрільців у Львові // Діло. – 1929. – 27 червня.
137. На Пластовий Дім у Львові // Діло. – 1930. – 21, 23, 28 березня, 1, 9, 11, 13, 17, 25 квітня, 1, 6, 9, 13, 20, 22 травня, 6, 8, 14, 19, 22, 26 червня, 4, 12, 24 липня, 2, 13 вересня.

138. «На сліді». Рік III. Ч. X. // Діло. – 1938. – 17 грудня.
139. Накладом українського Пласту // Діло. – 1926. – 17, 20 квітня.
140. Напад на поштовий амбуленс // Діло. – 1930. – 1 серпня.
141. Напад на українських пластунів // Діло. – 1928. – 19 серпня.
142. Наш Пласт за границею // Діло. – 1936. – 5 червня.
143. Німецькі пластуни у відвідинах у Львові // Діло. – 1928. – 28 серпня.
144. Нові ревізії в Бережанах // Діло. – 1929. – 30 травня.
145. Обирають пластові відзнаки // Діло. – 1929. – 14 серпня.
146. Обмеженість чи злоба? // Діло. – 1933. – 8 червня.
147. «Опіка» візитатора Кестліха над українськими гімназіями в Коломиї // Діло. – 1930. – 17 серпня.
148. Оповідки // Діло. – 1925. – 24 жовтня.
149. Освітнє життя у Львові й на периферії // Діло. – 1930. – 9 квітня.
150. Освітня праця українського Пласту // Діло. – 1935. – 20 листопада.
151. Освячення пластового прапору // Діло. – 1928. – 9 вересня.
152. Оснування товариства «Пласт» // Діло. – 1937. – 28 жовтня.
153. Островський В. Позитивна програма / В. Островський // Діло. – 1928. – 26 вересня.
154. Панахида по бл. п. Євгенові Чекаленкові // Діло. – 1929. – 3 серпня.
155. Паньчук М. З Косова до Підлютого / Микола Паньчук // Діло. – 1929. – 11-12, 14 липня.
156. Пацифікація // Діло. – 1930. – 3 жовтня.
157. Пацифікація // Діло. – 1930. – 4 жовтня.
158. Перед розв'язанням Пласту // Діло. – 1930. – 7 вересня.
159. Перший пл. інструкторський табор в Лугах // Пластун – 1929–1930. – Р. 8. – Ч. 1. – С. 3–4.
160. Пецецький П. Комунікат обласного пластового табору на Сокалі / Петро Песецький // Діло. – 1927. – 28 червня.
161. Під Пластовим прапором // Діло. – 1938. – 7 червня.
162. Підлюте // Діло. – 1927. – 11 серпня.

163. Піднесений настрій на листопадовім святі у Нью Йорку // Діло. – 1935. – 20 листопада.
164. Після нападу на поштовий амбуленс // Діло. – 1930. – 5 серпня.
165. Пласт // Діло. – 1930. – 16 березня.
166. Пласт перед судом // Діло. – 1929. – 20 вересня.
167. Пласт перед судом у Тернополі // Діло. – 1931. – 25 квітня.
168. «Пласт» // Діло. – 1924. – 13 січня.
169. «Пласт». Ч. VII. // Діло. – 1929. – 28 травня.
170. Пластова ідея у святі // Діло. – 1935. – 12 березня.
171. Пластове Свято Весни // Діло. – 1930. – 1 червня.
172. Пластове свято у Львові // Діло. – 1929. – 27 червня.
173. Пластовий гурток у Празі // Діло. – 1933. – 21 грудня.
174. Пластовий з'їзд у Буштині // Діло. – 1938. – 22 червня.
175. Пластовий шлях». Рік. I. Ч. I. // Діло. – 1930. – 12 квітня.
176. Пластовий шлях». Рік. I. Ч. III // Діло. – 1930. – 2 липня.
177. Пластовий шлях». Травень 1930. Ч. II. // Діло. – 1930. – 9 жовтня.
178. Пластові вісті». Рік. XXIV. Ч. I-II. // Діло. – 1935. – 9 травня.
179. Пластові вісті». Ч. VIII-IX. // Діло. – 1938. – 7 травня.
180. Пластові табори // Діло. – 1926. – 12 червня.
181. Пластові табори цих вакацій // Пластун. – 1935. – Р. 13. – Ч. 6. – С. 9–11.
182. Пластовий табір в Борцарах коло Драгова // Пластун. – 1923. – Р. I. – Ч. 3. – С. 1–2.
183. Пластовий табір в Борцарах коло Драгова // Пластун. – 1923. – Р. I. – Ч. 4–5. – С. 2–3.
184. Пласт-Прият у Львові // Діло. – 1930. – 12 квітня.
185. «Пластун» (Skaut). Рік. VIII. Ч. II. // Діло. – 1929. – 30 листопада.
186. «Пластун» // Діло. – 1934. – 11 березня.
187. «Пластун». Жовтень. Ч. I-II. // Діло. – 1928. – 27 листопада.
188. «Пластун». Листопад 1934. Ч. VII // Діло. – 1934. – 8 листопада.

189. «Пластун». Октобер, 1930. Ч. II. // Діло. – 1930. – 28 листопада.
190. «Пластун». Рік. VI. Ч. VIII. // Діло. – 1929. – 3 липня.
191. «Пластун». Рік. VII. Ч. IV-V. // Діло. – 1929. – 2 квітня.
192. «Пластун». Рік. VIII. Ч. VIII. // Діло. – 1930. – 18 червня.
193. «Пластун». Рік. VIII. Ч. I. // Діло. – 1929. – 19 листопада.
194. «Пластун». Рік. VIII. Ч. III-IV. // Діло. – 1929. – 26 грудня.
195. «Пластун». Рік. II. Ч. I- V // Діло. – 1924. – 11 червня.
196. «Пластун». Рік. IX. Ч. IV-V. // Діло. – 1931. – 27 лютого.
197. «Пластун». Рік. XII. Ч. VI. // Діло. – 1934. – 6 жовтня.
198. «Пластун». Рік. XII. Ч. VIII. // Діло. – 1934. – 12 грудня.
199. «Пластун». Рік. XII. Ч. III. // Діло. – 1934. – 17 травня.
200. «Пластун». Рік. XIII. // Діло. – 1935. – 10 вересня.
201. «Пластун». Рік. XIII. Ч. I і II. // Діло. – 1935. – 5 лютого.
202. «Пластун». Рік. XIII. Ч. IV. // Діло. – 1935. – 9 квітня.
203. «Пластун». Рік. XIII. Ч. III. // Діло. – 1935. – 12 березня.
204. «Пластун». Септембер v децембер. // Діло. – 1924. – 13 січня.
205. «Пластун». Септембер, 1930. Ч. I. // Діло. – 1930. – 11 жовтня.
206. «Пластун». Ч. VI. // Діло. – 1928. – 6 травня.
207. «Пластун». Ч. VI. // Діло. – 1935. – 12 червня.
208. «Пластун». Ч. I. // Діло. – 1927. – 12 жовтня.
209. Пластуни й пластунки // Діло. – 1924. – 22 лютого.
210. Пластуни нова молодь // Діло. – 1930. – 12-13 квітня.
211. Пластуни перед судом // Діло. – 1931. – 6 вересня.
212. По святі // Пластун. – 1935. – Р. 13. – Ч. 6. – С. 1.
213. Повітове Лугове свято в Бережанах // Діло. – 1927. – 2 жовтня.
214. Подяка // Діло. – 1928. – 3 червня.
215. Польська відповідь на українську петицію // Діло. – 1932. – 23, 25 лютого.
216. Польське товариство «Dzieci na wies» (Діти на село) і ми // Діло. – 1932. – 6 квітня.

217. Польські пластуни на Гуцульщині // Діло. – 1934. – 1 січня.
218. Польща є оазою толеранції // Діло. – 1933. – 12 серпня.
219. Праця приятелів Пласту на чужині // Діло. – 1934. – 21 травня.
220. Пресова нагінка // Діло. – 1930. – 3 серпня.
221. Пресовий бандитизм а «Пласт» // Діло. – 1922. – 16 вересня.
222. Приятелі пластової молоді // Діло. – 1930. – 18 березня.
223. Про вагу пластового виховання серед молоді і цілої спільноти // Діло. – 1930. – 9 травня.
224. Про вакаційні оселі // Діло. – 1930. – 24 квітня.
225. Про редакцію польської преси на напад під Біркою // Діло. – 1930. – 5 серпня.
226. Протест пластунів проти відібрання домівки // Діло. – 1930. – 18 березня.
227. Проти напастей на Пласт // Діло. – 1929. – 27 листопада.
228. Процес 42-ох у Дрогобичі // Діло. – 1932. – 17 лютого.
229. Пісня пластунов // Пластун. – 1923. – Р. I. – Ч. 4-5. – С. 1.
230. Ревізії в УКТОДОМі, Пласті і Лузі // Діло. – 1928. – 7 листопада.
231. Ревізії й арешти у Львові // Діло. – 1930. – 30 вересня.
232. Ревізії й арештування // Діло. – 1930. – 31 травня.
233. Ревізії й арештування у Дрогобиччині // Діло. – 1930. – 1 жовтня.
234. Ревізії й арештування у Станіславщині // Діло. – 1930. – 1 жовтня.
235. Рівне // Діло. – 1932. – 5 травня.
236. Розв'язання «Пласту» // Діло. – 1930. – 30 вересня.
237. Розправа за приналежність до Пласту в Самборі // Діло. – 1931. – 19 лютого.
238. Розправа проти позашкільного «Пласту» у Стрию // Діло. – 1931. – 18 лютого.
239. Самбірські пластуни перед судом // Діло. – 1930. – 24 січня.
240. Світовий з'їзд пластунів в Англії // Діло. – 1929. – 13 вересня.
241. Свята 1 листопади // Діло. – 1932. – 7 листопада.

242. Святкування 25-ліття Українського Пласту // Діло. – 1936. – 10 вересня.
243. Святкування 25-ліття Українського Пласту. Комунікат Команди СУПЕ // Діло. – 1936. – 19 липня.
244. Свято весни // Діло. – 1930. – 1 червня.
245. Свято пластунів // Діло. – 1930. – 22 травня.
246. Свято пластунів у Ржевницях // Діло. – 1935. – 15 травня.
247. Свято померлих // Діло. – 1927. – 15 червня.
248. Свято просфори для ремісничої молоді // Діло. – 1928. – 1 лютого.
249. Свято Юрія в Ужгородѣ // Пластун. – 1929-1930. – Р. 8. – Ч. 8. – С. 10–11.
250. Свѣтовий з'ѣзд пластунов // Пластун – 1929-1930. – Р. 8. – Ч. 1. – С. 2–3.
251. Секція Помочі Доростаючої Молоді» // Діло. – 1928. – 10 листопада.
252. Село-Пласт // Пластун. – 1928-1929. – Р. 7. – Ч. 7. – С. 18–20.
253. «СКОБ». Ч. III. // Діло. – 1938. – 6 липня.
254. Сокаль // Діло. – 1931. – 1 січня.
255. Сокальщина // Діло. – 1930. – 19 жовтня.
256. Соколи, Соколи ... // Діло. – 1934. – 1 липня.
257. Спалили Пластовий табір // Діло. – 1930. – 2 жовтня.
258. Спорт і Пласт у канадійських українців // Діло. – 1924. – 31 грудня.
259. Ставропігія викинула пластову молодь на вулицю // Діло. – 1930. – 29 квітня.
260. Станіслав // Діло. – 1926. – 4 липня.
261. Станіслав // Діло. – 1930. – 16 листопада.
262. Старшѣ пластуны в Празѣ // Пластун. – 1928-1929. – Р. 7. – Ч. 4-5. – С. 8–9.
263. Степан Тисовський // Діло. – 1923. – 19 вересня.
264. Стрийський вісник // Діло. – 1922. – 6 вересня.
265. Суд над пластунами // Діло. – 1932. – 5 червня.

266. Табор-курс у Підлютім // Діло. – 1930. – 4 липня.
267. Теремовля // Діло. – 1926. – 13 жовтня.
268. Тернопіль // Діло. – 1926. – 3 липня.
269. Товариство охорони воєнних могил у Львові // Діло. – 1927. – 19 листопада.
270. Торжество посвячення української гімназії у Дрогобичі // Діло. – 1930. – 17 червня.
271. Травень – місяць українського Пласту // Діло. – 1930. – 3 травня.
272. Трускавець // Діло. – 1928. – 19 травня.
273. У Пластові табори // Діло. – 1928. – 7 червня.
274. У справі пластових дівочих таборів // Діло. – 1926. – 22 липня.
275. У справі Пласту в Самборі // Діло. – 1930. – 14 лютого.
276. У справі Пласту на Закарпатті // Діло. – 1937. – 16 березня.
277. УВО, «Пласт» і школи // Діло. – 1930. – 2 серпня.
278. Українське сокільське свято у Станіславі // Діло. – 1928. – 14 вересня.
279. Український Пласт // Діло. – 1934. – 6 липня.
280. Український Пласт на чужині // Діло. – 1935. – 20 червня.
281. Український Пласт» // Діло. – 1923. – 1 липня.
282. Українці на I Всеслов'янським Пластовім з'їзді // Діло. – 1931. – 5 липня.
283. Українці на світовім пластовім з'їзді // Діло. – 1933. – 31 серпня.
284. Фестини // Діло. – 1930. – 25, 27-28 травня.
285. Черкасенко С. Марш пластунів / С. Черкасенко // Пластун. – 1923. – Р. I. – Ч. 3. – С. 6.
286. Чи справді греко-католицькі богослови «відпали від нації» // Діло. – 1932. – 3 березня.
287. Чому заокеанська еміграція пропадає // Діло. – 1932. – 17 серпня.
288. Чому СУПЕ не брав участь у Світовім Джемборе // Діло. – 1934. – 13 січня.
289. Шкільні збори краю // Діло. – 1924. – 14 червня.

290. Ще в справі розв'язання Пласту // Діло. – 1930. – 28 жовтня.
291. Що є з пластовою командою Закарпаття? // Діло. – 1937. – 24 лютого.
292. Що несе канікула? // Діло. – 1929. – 21 серпня.
293. Ювілейне свято «України» // Діло. – 1926. – 5 жовтня.
294. Ювілейні марки українського Пласту // Діло. – 1927. – 10 березня.
295. Яворів // Діло. – 1926. – 29 жовтня.
296. Яворівщина // Діло. – 1930. – 7 жовтня.
297. Яремченко О. Ідеологія пластового руху та чергові його завдання в Галичині / О. Яремченко // Діло. – 1925. – 8, 9 травня.

Мемуари та спогади

298. Гірняк Л. На стежках історичних подій. Карпатська Україна і наступні роки. Спогади і матеріали / Любомир Гірняк. – Нью-Йорк, 1979. – 340 с.
299. Данилів Т. Основоположник Пласту (До 80-річчя з дня народження професора д-ра Олександра Тисовського) / Теодор Данилів. – Мюнхен : Молоде Життя, 1966. – 46 с.
300. Із спогадів Олени Степанів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/history/beginningofplast/stepanivna/> (14.04.2015)
301. Левицький С. Український Пластовий Уклад в роках 1911–1945 в спогадах автора (Причинки до історії Пласту) / Северин Левицький. – Мюнхен : Молодече життя, 1967. – 131 с.
302. Лісові Чорти їх життя і буття 1922–1945. Ювілейний історико-мемуарний збірник у їх шістдесятиріччя. – Вашингтон-Нью-Йорк-Торонто, 1983. – 334 с.
303. Маркусь В. Село-Пласт на Закарпатті, 1930-ті. [Електронний ресурс] / Василь Маркусь. – Режим доступу: [http://100kroktiv.info/2012/10/vasyl-markus-selo-plast-na-zakarpatti-1930-ti/\(1.02.2017\)](http://100kroktiv.info/2012/10/vasyl-markus-selo-plast-na-zakarpatti-1930-ti/(1.02.2017))
304. Пап-Пугач С. Пластовий альманах з нагоди п'ятдесятиріччя Українського Пласту на Закарпатті 1921–1971 / Степан Пап-Пугач. – Рим : Юг, 1976. – 196 с.

305. Перші пластові вправи в Карпатах в 1912 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/history/beginningofplast/halanpersshivpravv/> (14.04.2015)
306. Пластові курені УПЮ: ч. 45 ім. Ф. Корятовича, Ужгород [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://100krokv.info/2011/08/plastovi-kureni-upyu-ch-45-im-f-koryatovy-cha-uzhhorod/> (1.02.2017)
307. Посвячення пластового прапору в Хусті [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://100krokv.info/2011/06/posvyachennya-plastovoho-praporuvhusti/> (5.02.2017)
308. Початки “Пласту” в чоловічій українській гімназії в Станіславові [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/history/beginningofplast/demianchuk/> (14.04.2015)
309. Таємний Пласт перед війною [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/history/beginningofplast/beforwar/> (14.04.2015)

ЛІТЕРАТУРИ

310. «Діло» (газета) [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Діло_\(газета\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Діло_(газета)) (20.01.2017)
311. Бежук О.М. Матеріали Ольги Басараб: ще раз про розвідувальну діяльність УВО / О. М. Бежук // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2007. – № 584 : Держава та армія. – С. 129–133.
312. Бежук О.М. Ольга Левицька – учасниця товариств “Січ” та “Пласт” у Львові / О. М. Бежук // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2009. – № 652 : Держава та армія. – С. 37–41.
313. Білецький Б. “Пласт” як складова Всесвітньої організації скаутського руху (До 100-річчя від дня заснування) / Борис Білецький // Питання історії України. – 2012. – Т. 15. – С. 19–24.
314. Буда А. Гумористична пластова преса Галичини 20-х років ХХ століття / Андрій Буда // Мандрівець. – 2007. – № 2. – С. 37–38.

315. Буковський І.В. Карпатська Січ: від парамілітарного формування – до національної армії / І. В. Буковський // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2013. – № 752 : Держава та армія. – С. 160–166.
316. Велика війна 1914-1918 рр. і Україна / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України ; упоряд. Олександр Реєнт ; [ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін.]. – К. : КЛЮ, 2013. – 783 с. : табл., іл.
317. Велика історія України. – Львів-Вінніпег, 1948. – 967 с.
318. Виздрик В. С. Вплив УВО-ОУН на військово-патріотичне виховання української молоді Галичини у 20-30-х рр. ХХ ст.: проблеми історіографії / В. С. Виздрик, І. М. Стасюк // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2005. – № 528 : Держава та армія. – С. 94–99.
319. Виздрик В. С. Політика колонізації та "пацифікації" Польщею західноукраїнських земель в 30-х рр. ХХ ст. / В. С. Виздрик // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2000. – № 408 : Держава та армія. – С. 79–84.
320. Винник Н. Українські громадські організації в суспільно-політичному житті Галичини кінця ХІХ – початку ХХ століть: історіографія проблеми / Наталія Винник // Мандрівець. – 2007. – № 4. – С. 19 – 24.
321. Візітів Ю. М. Їх виховав Пласт: родина Гороховичів (20–30-ті роки ХХ століття) / Ю. М. Візітів // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2014. – № 784 : Держава та армія. – С. 279–282.
322. Візітів Ю. М. Основоположник скаутингу: лорд Роберт Байден-Пауелл та український Пласт / Ю. М. Візітів // Слов'янський вісник. – 2011. – № 12. – С. 40–42.
323. Візітів Ю. М. Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період / Ю. М. Візітів. – Рівне: Волинські обереги, 2008. – 180 с.
324. Візітів Ю. М. Українська парамілітарна організація Пласт на Волині: культурно-освітні орієнтації (20-30-ті роки ХХ століття) / Ю. М. Візітів // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Історія. – 2010. – № 42. – С. 75–80.

325. Вовк І. О. Відновлення видавничої діяльності Пласту після війни (1922–1930 рр.) / І. О. Вовк // Поліграфія і видавнича справа. – 2012. – № 4. – С. 3–12.
326. Дем'янюк О.Й. Діяльність пластових осередків на Волині / О. Й. Дем'янюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2002. – № 451 : Держава та армія. – С.109–112.
327. Дем'янюк О.Й. Формування військового кадрового складу ОУН та УПА з числа вихованців „Пласту” / О. Й. Дем'янюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2003. – № 474 : Держава та армія. – С.60–66.
328. Дідик І. Український скаутський рух: пошук національної ідентичності / Ірина Дідик // Науково-інформаційний вісник Академії наук вищої освіти України. – 2012. – № 2 (79). – С. 17–21.
329. Дутчак І. Вплив пластових організацій Буковини на духовне становлення українства краю / Інна Дутчак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Історія. – 2005. – № 3. – С. 29–35.
330. Ерстенюк М. Пласт [Електронний ресурс] // Довідник з історії України в 3-х частинах. – Ч. 2. – Режим доступу: http://history.franko.lviv.ua/Пр_1.htm
331. Іван Чмола [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/about/history/founders/chmola/> (12.05.2015)
332. Ісак В. М. «Пластова» тематика на сторінках Наукових записок Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (1999-2015 рр.) / В. М. Ісак // Українське порто-франко: наукові студентські праці з вітчизняної історії. – Вип. 4. – 2017. – С. 72-82.
333. Ісак В. М. Висвітлення діяльності товариств «Сокіл», «Січ», «Пласт» та «Луг» наприкінці ХІХ – першій третині ХХ ст. (за матеріалами «Вісника національного університету «Львівська Політехніка») / В. М. Ісак // Українське порто-франко: наукові студентські праці з вітчизняної історії. – Вип. 2. – 2015. – С. 42-51.

334. Ісак В. М. Діяльність Галицького Пласту між двома світовими війнами / В. М. Ісак // Полілог: збірник статей молодих науковців з історії, філософії, культурології. – Вип. 2. – Одеса, 2015. – С. 81-87.
335. Ісак В. М. Діяльність української скаутської організації «Пласт» у міжвоєнний період / В. М. Ісак // Матеріали 71-ї звітної студентської наукової конференції ОНУ ім. Мечникова. Секція: Історичні науки. 23-24 квітня 2015 р., Одеса. – Одеса, 2015. – С. 51-55.
336. Ісак В. М. Зародження та діяльність ужгородських осередків «пласту» в період скаутського інтернаціоналізму (за матеріалами журналу «Пластун-Юнак-Черкейс») / В. М. Ісак // Матеріали 73-ї звітної студентської наукової конференції ОНУ ім. Мечникова. Секція: Історичні науки. 25 квітня 2017 р., Одеса. – Одеса, 2017.
337. Ісак В. М. Молодіжний рух на західноукраїнських землях наприкінці XIX – 30-ті рр. XX ст.: сучасні українські історико-публіцистичні дослідження / В. М. Ісак // Українське порто-франко: наукові студентські праці з вітчизняної історії. – Вип. 3. – 2016. – С. 91-101.
338. Ісак В. М. Роль часопису «Вісти Союзу Українських Пластунів Емігрантів» у вивченні українського пластового руху в 1930-ті роки / В. М. Ісак // Хаджибеївські читання: матеріали Всеукраїнській наукової конференції з історії України для студентів та аспірантів. – Одеса, 2016. – С. 20-30.
339. Ісак В. М. Формування та діяльність скаутської організації «Пласт» на Закарпатті між двома світовими війнами / В. М. Ісак // Українське порто-франко: наукові студентські праці з вітчизняної історії. – Вип. 1. – 2015 – С. 46-51.
340. Ісак В. Формування української скаутської організації «Пласт» напередодні війни / Василь Ісак // «Первая мировая: неизвесные факты и анализ исторических событий 1914-1918 годов». К столетию Первой мировой войны: материалы круглого стола 11 ноября 2014 г. – Одесса, 2014. – С. 21-23.

341. Кобельська О. Жінки у Національно-визвольній боротьбі українського народу (XX століття) / Ольга Кобельська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Історія. – 2002. – № 3. – С. 50–54.
342. Колибаб'юк С. Молодіжний рух Галичини кінця XIX – 30-х років XX ст. у сучасних наукових дослідженнях України / Світлана Колибаб'юк // Схід : аналітично-інформаційний журнал. – Донецьк, 2011. – № 2 (109). – С.95–96.
343. Коцур В. "Пласт" – національна скаутська організація України: історія і сучасність (до 100-річчя від дня заснування) / Віктор Коцур, Борис Білецький // Часопис української історії. – 2013. – Вип. 26. – С. 41–47.
344. Кривизюк Л. П. Українські парамілітарні організації та їх діяльність на початку XX століття / Л. П. Кривизюк // Вісник Державного університету "Львівська політехніка". – 1999. – № 377 : Держава та армія. – С. 91–96.
345. Левандовська І. Участь молодіжного об'єднання «Пласт» у трудовому вихованні молоді Галичини (20-ті роки XX століття) / Ірина Левандовська // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка і Психологія. – 1998. – № 4. – С. 109–112.
346. Леник В. Українська організована молодь (Молодечі організації від початків до 1914 р) / Володимир Леник // Магістерські роботи УВУ / Український Вільний університет. – Мюнхен-Львів, 1994. – 181 с.
347. Липинський С. Українські Січові Стрільці: галицькі воїни Архистратига Михаїла / Святослав Липинський. – К. : Українська Видавнича Спілка, 2010. – 96 с.
348. Литвин М. Україно-польська війна 1918–1919 рр. / Микола Литвин. – Львів : Інститут українознавства НАНУ; Інститут Центрально-Східної Європи, 1998. – 488 с.
349. Лозинська І. Національна історіографія українського парамілітарного руху в Галичині кінця XIX – початку XX ст. / Ірина Лозинська // Наукові

- записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Історія. – 2007. – № 2. – С. 199–203.
350. Луцький В. Активний туризм у діяльності молодіжних пластунських організацій Західної України (20–30-х рр. ХХ ст.) / Василь Луцький // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2010. – С. 21–26.
351. Макарчук С. А. Українська Республіка Галичан. Нарис історії ЗУНР / С. А. Макарчук. – Львів : Світ, 1997. – 198 с.
352. Марценюк А. Національна історіографія українського громадського руху Східної Галичини у міжвоєнний період (20–30-ті рр. ХХ ст.) / Анатолій Марценюк // Україна–Європа–Світ. – 2012. – Вип. 10. – С. 332–336.
353. Моналатій І. С. Українські легіонери: Формування та бойовий шлях Українських Січових Стрільців, 1914–1918 рр. / І. С. Монолітій. – К. : Темпора, 2008. – 88 с. : іл.
354. Нагірняк А. Я. Парамілітарний рух Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст.: історіографія дослідження / А. Я. Нагірняк // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2012. – № 724 : Держава та армія. – С. 80–85.
355. Нагірняк А.Я. Формування історичної спадщини парамілітарного руху у Галичині (наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.) / А. Я. Нагірняк // Historical and Cultural Studies. – 2014. – Volume 1, number 1. – P. 53–56.
356. Найда Р. Г. Фізичне виховання молоді як засіб піднесення культури Волині у міжвоєнний період / Р. Г. Найда // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2007. – №12. – С. 368–372.
357. Окаринський В. Особливості формування української національної еліти в контексті діяльності Української скаутської організації (до 1944 року) / Володимир Окаринський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Історія. – 2004. – № 2. – С. 73–77.

358. Пагіря О. Карпатська Січ: військове формування Карпатської України: науково-популярне видання / Олександр Пагіря. – К. : Темпора, 2010. – 152 с. : іл.
359. Пласт (організація) [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Пласт_\(організація\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Пласт_(організація)) (14.04.2015)
360. Пласт на порзі свого 60-ліття : [36. статей]. – Молоде Життя, 1970. – 16 с.
361. Пласт у Перемиській українській гімназії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/history/cities/bechperemyshl/> (14.04.2015)
362. Пластуни в Січових Стрільцях [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/history/beginningofplast/zaklynskyjuss/> (14.04.2015)
363. Пластуни у визвольних змаганнях / 28-ий Курінь УСП-ок «Верховинки». – Нью-Йорк, 2002. – 72 с.
364. Поясик О. Вплив молодіжних організацій на розвиток музичного виховання дітей та молоді Галичини (1920–1930 рр.) / Оксана Поясик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2007. – № 1. – С. 32–38.
365. Прокіп А. В. Мілітарне виховання учнів Рогатинської гімназії (1909–1914 рр.) А. В. Прокіп, О. М. Вознюк // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2009. – № 652 : Держава та армія. – С. 41–45.
366. Реєнт О. Військова справа на західноукраїнських землях у 1900–1914 рр. / О. Реєнт // Галичина. – 2014. – Ч. 20–21. – С. 135–144.
367. Різник Л. Великий здвиг / Левко Різник // «Сокіл-Батько». Спортивно-руханкове товариство у Львові: Альманах 1984–1994. – Львів: РВО Основа, 1996. – С. 26–34.
368. Романюк М. М. Українські часописи Львова 1848–1939 рр. : Історико-бібліографічне дослідження: У 3 т. / М. М. Романюк, М. В. Галушко. – Львів : Світ, 2003. – Т. 3. – Кн. 1. 1920–1928 рр. – 909 с. – укр.

369. Савчук Б. Український Пласт 1911–1939 рр. / Борис Савчук. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1996. – 267 с.
370. Сич О. Нарис з історії Пласту / Олександр Сич. – Івано-Франківськ, 1999. – 80 с.
371. Січові Стрільці // Українська Радянська Енциклопедія. – К. : Головна редакція української радянської енциклопедії, 1983. – Т. 10 : Салют-Стоговід. – Видання друге. – С. 211.
372. Скаутмайстер Іван Чмола [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/history/founders/homeniukchmola/> (14.04.2015)
373. Скорих О. Волинський Пласт / Олександр Скорих. – 21 с.
374. Старосольський Ю. Пласт / Ю. Старосольський // Енциклопедія українознавства. Т. 6. – Париж-Нью-Йорк : Молоде життя, 1970. – С. 2101-2107.
375. Струганець В. Місце і роль Олександра Тисовського у заснуванні та діяльності «Пласту» в Східній Галичині (1911–1914 рр.) / Володимир Струганець // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Історія. – 2012. – № 2. – С. 166–170.
376. Трофим'як Б. Молодь у боротьбі за Карпатську Україну (1921–1939 рр.) / Борис Трофим'як // Мандрівець. – 2007. – № 3. – С. 29–37.
377. Трофим'як Б.Є. Гімнастично – спортивні організації у національно-визвольному русі Галичини (друга половина ХІХ ст. – перша половина ХХст.) / Б. Є. Трофим'як. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 691 с.
378. Українська Радянська Енциклопедія. – К. : Головна редакція української радянської енциклопедії, 1982. – Т. 8 : Оліфіни-Потлін. – Видання друге. – 528 с.
379. Українська Радянська Енциклопедія. – К. : Головна редакція української радянської енциклопедії, 1983. – Т. 10 : Салют-Стоговід. – Видання друге. – 544 с.

380. Хома І. Я. Окремий загін Січових Стрільців і Листопадовий зрив 1918 р. у Львові / І. Я. Хома // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2008. – № 634 : Держава та армія. – С. 67–73.
381. Шевченківський здвиг 1914 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Шевченківський_здви́г_1914 (14.04.2015)
382. Шумський І. Молодіжний рух у Західній Україні (1920–1939 рр.): джерельна база дослідження / Іван Шумський // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Історія. – 2001. – № 2. – С. 209–211.
383. Якимович Б. З. Пласт, Український пластовий улад / Б. З. Якимович // Енциклопедія історії України. – К. : Наук. думка, 2011. – Т. 8 : Па-Прик. – 2011. – С. 267–268.

Prof. Ісак В. М.